

Kan man blive leder af verdens største demokrati uden at blive demokratisk valgt af sit folk?

Kan USA blive kastet ud i en demokratikrise, hvis ikke der den 3. november 2020 af de amerikanske vælgere træffes en klar afgørelse om, hvem USA's statshoved fra den 20. januar 2021 kl. 1200...eller kl. 1201...skal være? Til dette spørgsmål kan der svares "ja"; "nej"; og "ved ikke" - og det er i sig selv en skræmmende tanke...

af cand.jur. Niels-Ole Mannerup

Den 3. november 2020

Lørdag den 19. december 2020... Iført smukke designerkjoler vil Christiane Schaumburg-Müller og Sarah Grünwald efter 12 ugers dansekongurrence sige ordene:

»Vinderen af "Vild med Dans" er...«,

hvorefter The Antonelli Orchestra med trommehvirvel og fanfare vil ledsage navnet på årets danssemester. Hvem vinderen er? Dét ved vi den 19. december 2020.

Onsdag den 4. november 2020... Selvom den amerikanske kultur hylder vindere - og fra tid til anden tabere - så kan man stå i en situation, hvor ingen præsidentkandidat kan erklæres som vinder af det amerikanske præsidentvalg 2020...eller i en situation, hvor alle erklærer sig som vindere... Det kan i alle tilfælde godt udelukkes, at man den 4. november 2020 står i en situation som den 7. november 1984, hvor præsident Ronald Reagan bogstaveligt talt smadrede tidligere vicepræsident Walter Mondale med 525 valgmænd mod 13...eller 49 stater mod én plus District of Columbia - og med overvældende opbakning fra de amerikanske vælgere på 58,8%.

Udfaldet af det amerikanske præsidentvalg 2020 er vi alle meget klogere på den 4. november 2020...eller også er vi ikke, for vi kan stå i en situation, hvor intet er afgjort - hverken juridisk eller praktisk. Det vil kunne kaste USA ud i en demokratikrise af karat; og samtidig kan det sætte USA - og USA's allierede - skakmat, hvor ingen vil turde handle...måske lige med undtagelse af præsident Donald Trump...og her er det, at de amerikanske demokratitanker, der den 4. juli 1776 grundlagde Amerikas forenede Stater, kan blive udfordret - og måske alles øjne i stedet vil blive rettet mod retspræsident John Glover Roberts Jr., hvis han en dag ud i fremtiden de facto skal bekendtgøre vinderen af det amerikanske præsidentvalg 2020.

Er forvirringen total? Tja; det er nok nemmere at kåre årets vinder af den danske udgave af "Vild med Dans", end det er at kåre vinderen af det amerikanske præsidentvalg 2020, hvilket vil blive belyst i denne artikel.

En høj stemmeprocent er i vente

Covid-19-krisen er tillagt skylden for mange nødvendige ændringer i samfundet. Der skal holdes afstand - og det kan ikke udelukkes, at det er en medvirkende årsag til, at mange amerikanske vælgere har afgivet brevstemmer.

Uden at gå i de store detaljer skal det slås fast, at man ikke må overføre erfaringerne med det danske valgsystem med det amerikanske valgsystem. Dog gælder det, at brevstemmeafgivelse i både Danmark og USA tilgodeser vælgerne. Flexibiliteten for den enkelte til selv at organisere anvendelsen af eens tid spiller for alvor en stor rolle i hverdagen anno 2020.

Tal er en taknemmelig størrelse, men overordnet set er det opfattelsen, at stemmeprocenten ved præsidentvalget 2020 kan sprænge alle rammer. If. CNN havde over 75 mio. vælgere - svarende til flere end 33,0% af de stemmeberettigede vælgere - allerede afgivet stemme i form af brevstemme inden den 28. oktober 2020. Det er i sig selv rekord. [\[1\]](#) Årsagerne til den forventede høje stemmeprocent kan skyldes mange faktorer, men det kan vel næppe udelukkes, at den høje alder på de to præsidentkandidater kan være en medvirkende årsag, for præsidentvalget kan vise sig ikke kun at være et valg mellem USA's 45. og måske 46. præsident, men lige så meget et valg mellem USA's 45./46./47. præsident - nemlig, hvis det ulykkelige skulle ske, at præsident Donald Trump eller tidligere vicepræsident Joe Biden inden for de kommende fire år afgår ved døden.

For 59. gang i USA's historie skal der vælges statsoverhoved

Der stemmes ganske rigtigt om, hvem der til januar 2021 skal indtage det ovale værelse i Det hvide Hus; men i praksis foregår valget af amerikansk præsident ved indirekte valg, idet den afgivne stemme går til valgmænd i den enkelte delstat, hvor princippet i stort set alle delstater er, at *THE WINNER TAKES IT ALL*. Dette følger af den amerikanske forfatnings artikel II, § 1, stk. 2.

Each State shall appoint, in such Manner as the Legislature thereof may direct, a Number of Electors, equal to the whole Number of Senators and Representatives to which the State may be entitled in the

Congress: but no Senator or Representative, or Person holding an Office of Trust or Profit under the United States, shall be appointed an Elector.

D.v.s., at de modtagne partistemmer til det parti, præsidentkandidaten tilhører, går til det antal valgmænd tilhørende samme parti; og valgmændene repræsenterer derefter delstaten, når valgmandskollegiet juridisk - på vegne af de amerikanske vælgere - stemmer/beslutter, hvem der er vinderen af det 59. præsidentvalg i USA.

Som udgangspunkt vil man allerede på valgnatten optælle valgmandsstemmer og dermed valgmænd, hvis antal sættes ud for præsident Donald Trump eller tidligere vicepræsident Joe Biden; og er flertallet klart og utvetydigt, er der ikke de store udfordringer i at erklære en vinder allerede på valgnatten; men bliver det så enkelt den 3./4. november 2020? Næppe...og dertil kommer, at præsident Donald Trump allerede har taget forbehold for udfaldet af fordelingen af valgmænd. Sagt mere direkte: Der er ingen garanti for, at præsident Donald Trump vil acceptere valgresultatet, som det ser ud på valgnatten. [\[2\]](#)

Af grundlovens § 56 følger, at at folketingsmedlem alene er bundet ved sin overbevisning og ikke ved nogen forskrift afgivet af vælgerne. Det er nemt at forstå...men sådan er det ikke i USA...eller ikke helt i alle tilfælde...for meget kommer an på øjnene, der ser. If. den amerikanske forfatning står der intet klart og entydigt skrevet om, at valgmænd skal stemme i overensstemmelse med valgresultatet i delstaten. 165 gange i USA's historie følgende den amerikanske forfatning har valgmænd ikke stemt, som valgresultatet i delstaten foreskrev, idet de 71 gange skyldes, at kandidaten, de skulle stemme på, var død. 93 gange har valgmænd ikke stemt, som valgresultatet i delstaten foreskrev. Selvom man i USA har udstrakt frihed til at handle og agere, så bryder man sig ikke om tanken om, at valgmænd kan vælge selv. Det er i sig selv en belastning for det amerikanske demokrati; og som med så meget andet i USA har det endt med retssager. Den seneste retssag finder vi som en direkte følge af præsidentvalget 2016, idet sagen nåede til United States Supreme Court kendt som *Chiafalo v. Washington*, 591 U.S. (2020). Her gjaldt det spørgsmålet, om en delstat kan sanktionere en valgsmands handling eller pålægge en valgmand lovformeligt at stemme, som flertallet har ønsket det - og hertil er svaret "ja". Delstaterne kan vedtage delstatslovgivning, som fratager valgmænd at handle frit. Det er tilfældet i 33 delstater samt i District of Columbia, idet det dog ikke er alle 33 delstater, der sanktionerer, hvis ikke en valgmand stemmer i overensstemmelse med flertallets ønske. [\[3\]](#)

Valgmandskollegiet træder sammen den 14. december 2020; og da skulle alt gerne være klappet og klart...og det er det så måske ikke helt alligevel...

Et vakuum af tid giver mulighed for påstande om alt fra valgsvindel til konspiration

Flere end fem uger vil forløbe fra valgnatten til den dag, hvor valgmandskollegiet træder sammen - og hvad vil der ske i den mellemliggende periode, hvis ikke stemmeafgivningen er klar og entydig? Mange scenarier er mulige. Anklager om valgsvindel har allerede floreret, hvilket fra præsident Donald Trumps side har været påpeget i forbindelse med den massive afgivelse af brevstemmer.

Det er ikke usandsynligt, at vi den 4. november 2020 står med et uanvendeligt resultat af præsidentvalget 2020; og det er heller ikke usandsynligt, at påberåbelsen af sejr vil lyde i øst og vest...og så skal der ikke tænkes mere på tanken om, at præsident Donald Trump kunne finde på at barrikadere sig i Det hvide Hus med et militært forsvar opstillet omkring Capitol Hill for derved at forsvare sig selv og det amerikanske demokrati, som han ser det.

Med lov skal man land bygge. Sådan gør vi det i Danmark, og derfor kan man - naturligvis - i lov om valg til Folketinget §§ 88-91 finde de bestemmelser, der gælder, hvis man vil klage over et folketingsvalg (eller man ikke ønsker at finde en person valgt til Folketinget værdig til at sidde i Folketinget).

§ 88. Enhver vælger kan klage over folketingsvalg. Klager skal stiles til Folketinget og sendes til social- og indenrigsministeren. Klager skal være social- og indenrigsministeren i hænde senest ugedagen efter valgdagen.

§ 89. Hvis Folketinget træffer afgørelse om, at afstemningen i en opstillingskreds er ugyldig, udsættes godkendelsen af kandidaternes valg i storkredsen. Kandidaterne i storkredsen anses dog foreløbig som lovligt valgte. Godkendelsen af samtlige tillægsmandater har i så fald foreløbig gyldighed.

§ 90. Folketinget afgør, i hvilket omfang og på hvilken måde omvalg skal afholdes. Ved omvalg kan kun de personer, der havde valget og var optaget på valglisten på den almindelige valgdag, afgive stemme.

Stk. 2. Social- og indenrigsministeren fastsætter og bekendtgør dagen for afholdelsen af omvalg.

Stk. 3. Når omvalg har fundet sted, foretages fornødne nye beregninger og opgørelser.

Stk. 4. Gyldighedsperioden for omvalg følger gyldighedsperioden for valgene på den almindelige valgdag.

Sådan er det ikke i USA...landet, hvor over 1,3 mio. personer med en Master in Law tjener gode penge på at gennemføre retssager om alt mellem himmel og jord, og eftersom der ikke er en national valglov i USA, vil sagsbehandlingen - de facto retssagerne - skulle foregå på delstatsniveau, hvilket skal sammenholdes med, at valghandlingen er et delstatsanliggende, jf. den amerikanske forfatnings artikel 1, § 4, stk. 1.

The Times, Places and Manner of holding Elections for Senators and Representatives, shall be prescribed in each State by the Legislature

thereof; but the Congress may at any time by Law make or alter such Regulations, except as to the Places of chusing Senators.

Det amerikanske præsidentvalg afgøres på delstatsniveau...som udgangspunkt...

USA er en forbundsstat; og det er således de facto op til de enkelte delstater at tage stilling til, hvem der må stemme; hvordan der skal stemmes; omfanget og anvendelsen af brevstemmer o.s.v. Glem hér alt om at sammenligne med danske forhold. Faktisk kunne der snart ikke være større forskelle.

Mens enhver dansk stemmeberettiget kan klage over et valg til Folketinget, jf. lov om valg til Folketinget § 88, idet klagen sendes direkte til ressortministeriet til straksbehandling på nationalt plan, sker det i USA på delstatsniveau, hvor en klage efter umiddelbar sagsbehandling kan fremmes til behandling i delstatens domstolssystem med delstatens højesteret som sidste instans uden at kunne fremmes til føderal domstolsbehandling. Godt så; men var der ikke netop tale om, at United States Supreme Court - USA's føderale højesteret - afsagde dom i en sag om netop valg af USA's præsident? Jo; det er korrekt. Den 12. december 2000 afsagde United States Supreme Court nemlig en dom, der betød, at tidligere vicepræsident Al Gore ikke blev USA's 43. præsident, selv om han havde fået flere vælgerstemmer end den udråbte vinder, præsident George W. Bush.

Kun sager af føderal betydning kan fremmes til United States Supreme Court

For at kunne appellere en dom afsagt af en delstats højesteret til United States Supreme Court er det nødvendigt, at man kan påpege, at føderal lov er overtrådt. Det kunne således være overtrædelse af det 14. forfatningstillæg (fra 1868), som definerer en række garantier for amerikanske statsborgere; som forbyder delstater at indskrænke borgeres privilegier eller immunitet; eller ret til passende rettergang og ligelig juridisk beskyttelse. En anden påstand kunne være, at man som

vælger er blevet forhindret i at udøve sin stemmeret begrundet i race eller hudfarve, jf. Voting Rights Act af 1965, idet loven baserer sig på det 15. forfatningstillæg (fra 1870).

Hvad var det, der gik galt i Florida under præsidentvalget 2000?

Valgnatten derpå i 2000... De afgivne stemmer tælles op; og det viser sig, at der er tale om et usædvanligt tæt løb. Tidligere vicepræsident Al Gore er folkets vinder, men Florida ligner ikke folkestemningen, og i stedet skal Florida blive tungen på vægtskålen...delstaten, hvor præsident George W. Bushs lillebror, Jeb Bush, er guvernør...og så ikke et ondt ord om valgsvindel...

Uregelmæssighederne i Florida bliver tydelige, og det hjælper ikke meget på situationen, at der er mekanisk stemmeoptælling - og netop måden at optælle stemmer på bliver nu det helt centrale element, som skal føre til udråbelsen af præsident George W. Bush som USA's statsoverhoved. De afgivne stemmer i Florida skal genoptælles...og genoptælles...og i alt fem gange bliver de genoptalt... Præsident George W. Bush ser dette som sin chance, og på vanlig amerikansk vis skyes ingen midler. Derfor fremmes problemstillingen til afgørelse i Floridas domstolsvæsen, idet præsident George W. Bush ønsker stemmeoptællingen stoppet. Floridas højesteret afsiger dom, men fordi man kan føre påstand om, at sagen har føderal betydning, fremmes sagen til United States Supreme Court, hvor sagen bliver kendt som Bush v. Gore, 531 U.S. 98 (2000). [\[4\]](#)

Lang snak kort: Tiden skrider, og hvis ikke United States Supreme Court træffer en anvendelig afgørelse, kan USA's nye statsoverhoved ikke tages i ed den 20. januar 2001, hvilket vil kaste USA ud i en sand demokratikrise. United States Supreme Court træffer derfor afgørelse, idet afgørelsen slår fast, at genoptællingen af stemmer i Florida skal bringes til afslutning. [\[5\]](#) Derved bliver præsident George W. Bush USA's 43. præsident med en valgsmandskollegiesejr på 271/266, idet tidligere vicepræsident Al Gore ikke mente det korrekt at sende USA ud i en demokratikrise, selv om han kunne have haft retten på sin side.

Kan historien gentage sig i år?

Kunne man forestille sig en lign. situation i år? Er det en reel mulighed? Et bekræftende svar kan ikke afvises - og hvad så? Det centrale omdrejningspunkt i dette spil er hér, hvordan tidsfristerne kan overholdes, medmindre USA i løbet af de kommende dage reelt overgår fra at være et demokrati til et diktatur...dog på vestlige vilkår, hvis der er noget, som hedder det...

Kan United States Supreme Court arbejde hurtigt? Jo; det skulle ikke være helt umuligt, for hvor der er vilje, er der vej; og mon ikke præsident Donald Trump fører på points henset til det "republikanske" flertal i United States Supreme Court? Omvendt skal vi nok passe på med ikke at være for forudindtaget af, hvorvidt en amerikansk højesteretsdommer i sin grundholdning er republikansk eller demokratisk indstillet. Domstolsvæsenet er den tredje sølje i (stats-) magtens tredeling i form af den lovgivende, udøvende og dømmende magt. Der er tale om en ubrydelig cirkel, men i et demokrati er domstolene urørlige og selvstændige, idet dommere træffer afgørelse efter deres opfattelse af de faktuelle fremlagte forhold, hvorefter der dømmes i overensstemmelse med lov og fortolkning af lov og tidligere afsagte domme.

Nu er der bare lige det ved det, at Bush v. Gore, 531 U.S. 98 (2000) kun var én sag... Tænk, hvis der i 2020 rejses sager i flere delstater end én... Hvad nu, hvis flere delstaters højesteretsdomme skal/kan fremmes til United States Supreme Court. Tanken i sig selv er ganske uoverskuelig og måske ligefrem skræmmende...

Hvad vil der ske, hvis tidsfristerne udfordres? - og valgmandskollegiet den 14. december 2020 ikke kan gennemføres? Svaret er ikke umiddelbart synligt, men man kan finde et svar ved at se på det 20. forfatningstillæg (fra 1933). I dét tilfælde bliver den juridiske virkelighed: Kongressen skal ved lov beslutte, hvem der bliver USA's (nye) statsoverhoved.

Dette forhold gælder i øvrigt også, hvis stillingen i valgmandskollegiet står uafgjort...og det er en reel mulighed... Hvis man med analytiske briller ser på, hvem de "uafklarede" delstaters valgmænd går til, kunne man matematisk ende i en situation, hvor stillingen er 269/269...

Kan en siddende amerikansk præsident blive siddende, fordi efterfølgeren ikke er udpeget eller klar til at overtage embedet?

Forholdet er entydigt beskrevet i det 20. forfatningstillæg (fra 1933), for if. § 1 ophører en siddende præsidents valgperiode den 20. januar XXXX kl. 1200 at regne fra valgperiodens begyndelse fire år tidligere. Det er valgperiodens afslutning, der har betydning, og ikke tidspunktet for en præsidents embedsperiodens begyndelse (fx hvis en vicepræsident bliver præsident).

The terms of the President and Vice President shall end at noon on the 20th day of January, and the terms of Senators and Representatives at noon on the 3d day of January, of the years in which such terms would

have ended if this article had not been ratified; and the terms of their successors shall then begin.

Hvis ikke der er valgt en præsident - og dermed også en vicepræsident - da vil det være op til Kongressen at beslutte, hvem der skal være præsident, jf. det 20. forfatningstillægs § 3 in fine.

If, at the time fixed for the beginning of the term of the President, the President elect shall have died, the Vice President elect shall become President. If a President shall not have been chosen before the time fixed for the beginning of his term, or if the President elect shall have failed to qualify, then the Vice President elect shall act as President until a President shall have qualified; and the Congress may by law

provide for the case wherein neither a President elect nor a Vice President elect shall have qualified, declaring who shall then act as President, or the manner in which one who is to act shall be selected, and such person shall act accordingly until a President or Vice President shall have qualified.

Der er også valg til Senatet og Repræsentanternes Hus samtidig med præsidentvalget 2020 - og det kan få afgørende betydning, hvis præsidentvalget 2020 ikke er afgjort inden for tidsfristen

Hvordan kommer Kongressen til at se ud efter præsidentvalget 2020? Det kan få afgørende betydning, hvis ikke der inden for tidsfristen den 14. december 2020/20. januar 2021 er fundet en præsident. Kongressens sammensætning skal der ikke gisnes om i dag, idet 35 senatorer og samtlige 435 repræsentanter er på valg. Det står dog klart, at man skal have flertal i både Senatet og Repræsentanternes Hus for at have flertal i Kongressen. Her skal det bemærkes, at mindst 21 ud af 23 republikanske senatorers pladser skal gå til republikanerne, for at flertallet i Senatet kan bevares på republikanske hænder. Omvendt skal demokraterne blot vinde fire demokratiske sæder

udover de 12 sæder, der er på valg. Da vil flertallet i Senatet blive demokratisk - og sker det, kunne meget pege i retning af, at USA's 46. præsident alligevel bliver en demokrat, jf. den amerikanske præsidentielle arvefølge, jf. den amerikanske forfatnings artikel II, § 1, stk. 6, smh. med det 12., 20. og 25. forfatningstillæg.

In Case of the Removal of the President from Office, or of his Death, Resignation, or Inability to discharge the Powers and Duties of the said Office, the Same shall devolve on the Vice President, and the Congress may by Law provide for the Case of Removal, Death, Resignation or

Inability, both of the President and Vice President, declaring what Officer shall then act as President, and such Officer shall act accordingly, until the Disability be removed, or a President shall be elected.

Utænkeligt... Urealistisk... Umuligt... Al diskussion og forvirring taget i betragtning...men vinderen af det 59. præsidentvalg kunne blive den første kvindelige præsident i USA's historie: Nancy Pelosi, formand for Repræsentanternes Hus, idet hun i dag er nr. 2 i arvefølgen efter præsident Donald Trump. Nr. 1 i arvefølgen efter præsident Donald Trump er vicepræsident Mike Pence.

Bliver vi alle klogere? - og hvornår?

I indledningen til den amerikanske sæbeopera Soap (1977-1981) erkendte man, at der var totalforvirring omkring familierne Tate og Campbell, men heldigvis kunne stemmen bag den indledende episodefortælling, Rod Roddy, altid berolige med ordene:

»CONFUSED? YOU WON'T BE, AFTER THIS WEEK'S EPISODE OF SOAP.«

Er vi alle klogere, når vi har set valgdramaet den 3./4. november 2020 til ende? - eller vil forvirringen være intakt? Svaret vil stå hen i det uvisse, og måske er det bedste, den amerikanske befolkning kan gøre netop nu er at se i retning af den gud, *IN WHOM WE TRUST...* eller som den fiktive amerikanske præsident i TV-serien "House of Cards", Frank Underwood, er citeret for at sige:

»I PRAY TO MYSELF, FOR MYSELF.«

Får et amerikansk vakuum betydning for Danmark?

Kommer der et vakuum i Danmark efter den 3. november 2020 i forholdet mellem Danmark og USA? Tanken er besnærende, men det korrekte svar må være "nej". USA's valg af statsoverhoved og de uklarheder, der måtte følge deraf, har intet med Danmark at gøre; og om præsident Donald Trump, tidligere vicepræsident Joe Biden eller formanden for Repræsentanternes Hus Nancy Pelosi den 20. januar 2021 tages i ed som USA's statsoverhoved, så er det sådan, det er, og det har Danmark ingen indflydelse på. Retfærdigvis gælder dog, at Danmark - og verdenen - under alle omstændigheder vil skulle vænne sig til nye vinde fra USA, hvis ikke præsident Donald Trump genvælges. Genvælges præsident Donald Trump, må status quo om amerikansk udenrigs- og sikkerhedspolitik være at forvente, idet man da har fire år til at forberede sig på et post-Trump-USA.

Viden om ingenting...

Bønner kan give ro i sjæl og sind, men bønner forhindrede ikke Titanic i at blive historiens største skibskatastrofe. Måtte det samme ikke ske for det amerikanske præsidentembede...*SO HELP ME GOD*...og spørgsmålet i begyndelsen af artiklen er således et ubetinget "ja", selv om det vil være alt andet end kønt at opleve.

Verdens pr. definition største demokrati stiller i sin forfatning ikke krav om, at man skal være valgt af sit folk for at blive præsident. Det er de juridiske realiteter og ikke en Hollywood-fantasi, selv om det kan lyde for godt til at være sandt...eller virkeliggørelsen af en i disse Halloween-tider mareridtsdrøm... ❖

Niels-Ole Mannerup er jurist fra Københavns Universitet og officer fra flyvevåbnet, som han senere udskiftede med søværnet. Han har bestridt forskellige stillinger i Danmark og udlandet, hvor juraen altid har spillet en vigtig rolle uden dog at glemme det militære ophav. Niels-Ole Mannerup lærte det internationale diplomatiske spil, da han var Military Legal Adviser ved først NATO under den jugoslaviske borgerkrig og senere ved FN i Sudan, hvor operationelle handlinger skulle iværksættes under respekt af politiske beslutninger og gældende lovgivning - en cocktail, der nogle gange havde en stærk smag og bitter eftersmag. I Atlantsammenslutningen er han sekretariatschefen; men foruden de administrative opgaver har han formået at kunne interessere sig for også indenrigspolitiske forhold i USA. Det har bl.a. ført til analyser og vurderinger af den amerikanske forfatning og præsidentembedet stillet over for bl.a. Mueller-rapporten. Analyserne har dog på intet tidspunkt været i nærheden af en politologs analytiske evner, og det gælder også i forhold til denne artikel.

Der skal lyde en stor tak til ph.d.-studerende, cand.mag. Mirco Reimer-Elster for den bedste sparring under skriveprocessen. Mirco Reimer-Elster kender de fleste nok som TV2's faste USA-analytiker, og som i dagens anledning er travlt beskæftiget med analyser og vurderinger...og derudover gæster Mirco Reimer-Elster i dag "Natholdet", hvilket sker på bl.a. TV2/ZULU i dag kl. 2120.